

U z n e s e n i e

Najvyšší súd Slovenskej republiky v právnej veci žalobkyne **D., s.r.o.** so sídlom v D., IČO: X., zastúpenej Mgr. L., advokátom so sídlom v P., proti žalovanej **J.**, bývajúcej v S., zastúpenej JUDr. A., advokátkou so sídlom v B., **o zaplatenie 3 684,85 €** (111 010 Sk) s príslušenstvom, vedenej na Okresnom súde Senica pod sp. zn. 5 C 122/2006, na dovolanie žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Trnave z 3. júna 2008 sp. zn. 10 Co 38/2008, takto

r o z h o d o l :

Najvyšší súd Slovenskej republiky rozsudok Krajského súdu v Trnave z 3. júna 2008 sp. zn. 10 Co 38/2008 **z r u š u j e** a vec vracia tomuto súdu na ďalšie konanie.

O d ô v o d n e n i e

Žalobkyňa sa v konaní domáhala, aby súd uložil žalovanej povinnosť zaplatiť žalobkyni sumu 111 010 Sk s príslušenstvom, ktorá predstavuje bezdôvodné obohatenie žalovanej získané na úkor žalobkyne (§ 451 Občianskeho zákonníka). Žalobou uplatnený nárok skutkovo vymedzila tým, že žalovaná ako súdna exekútorka v exekučnej veci vedenej na jej exekútorskom úrade pod sp. zn. EX 6/2003 doručila žalobkyni (ako povinnej) upovedomenie o začatí exekúcie z 27. februára 2003, ktorým ju vyzvala zaplatiť vymáhanú pohľadávku (1 110 012 Sk) a tiež predbežné trovy exekúcie vo výške 264 500 Sk (z toho odmena súdnej exekútorky predstavovala 222 020 Sk). Žalobkyňa (povinná) na základe toho dobrovoľne zaplatila nielen vymáhanú sumu, ale aj trovy exekúcie. Podľa názoru žalobkyne mala súdna exekútorka v danom prípade upustiť od vykonania exekúcie [§ 46 ods. 2 zákona č. 233/1995 Z.z. o súdnych exekútoroch a exekučnej činnosti a o zmene a doplnení ďalších zákonov (ďalej len „Exekučný poriadok“)], pričom by súdnej exekútorky nepatrila odmena vo výške podľa § 5 ods. 1 vyhlášky č. 288/1995 Z.z. o odmenách a náhradách súdnych exekútorov (ďalej len „vyhláška č. 288/1995 Z.z.“), ale vo výške vyplývajúcej z § 5 ods. 2

vyhlášky č. 288/1995 Z.z. V dôsledku nesprávneho určenia výšky odmeny zaplatila žalobkyňa (povinná) nad rámec jej povinnosti o 111 010 Sk viac.

Okresný súd Senica rozsudkom zo 17. októbra 2007 č.k. 5 C 122/2006-60 zamietol predmetnú žalobu s odôvodnením, že žalobkyňa nepreukázala, že by sa žalovaná pri výkone exekučnej činnosti na jej úkor bezdôvodne obohatila. V danom prípade bola súdna exekútorka pri vymáhaní dlžnej sumy činná a v exekučnom konaní došlo k uzavretiu dohody o splátkovom kalendári, v zmysle ktorého mala byť vymáhaná suma a trovy exekúcie uhradené do 30. decembra 2003. Žalobkyňa celú vymáhanú sumu spolu s trovami exekúcie zaplatila až 24. júna 2004. Konanie žalobkyne (povinnej) preto nemožno považovať za dobrovoľné splnenie vymáhaného nároku. Súd prvého stupňa vzhľadom na to bezdôvodne podanú žalobu zamietol a žalobkyňu zaviazal zaplatiť žalovanej do 3 dní náhradu trov konania 45 679,50 Sk.

Proti rozsudku súdu prvého stupňa podala žalobkyňa odvolanie. Krajský súd v Trnave rozsudkom z 3. júna 2008 sp. zn. 10 Co 38/2008 napadnutý rozsudok vo veci samej zmenil tak, že žalovaná je povinná zaplatiť žalobkyňi do 3 dní sumu 111 010 Sk s úrokom z omeškania 7 % ročne od 26. apríla 2006 do zaplatenia, a v rovnakej lehote jej nahradiť trovy konania 38 152 Sk. V odôvodnení uviedol, že rozsudok súdu prvého stupňa spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci. Odvolací súd pred zodpovedaním otázok súvisiacich so vznikom nároku súdneho exekútora na odmenu v zmysle vyhlášky č. 288/1995 Z.z. skúmal najskôr, či je opodstatnená námietka žalovanej o premlčaní žalobou uplatnenej pohľadávky a dospel k záveru, že vzhľadom na okolnosti prejednávanej veci nedošlo k premlčaniu práva. K námietke žalobkyne, že právny vzťah účastníčok tohto konania nemá znaky súkromnoprávneho vzťahu, odvolací súd uviedol, že napriek osobitnému postaveniu žalovanej ako súdnej exekútorke je tento vzťah potrebné posudzovať podľa ustanovení Občianskeho zákonníka o bezdôvodnom obohatení. I keď postavenie súdneho exekútora vykazuje určité atribúty, ktorými sa obvykle vyznačujú len orgány verejnej moci, treba zohľadniť, že súdni exekútori vykonávajú svoje povolanie ako samostatne zárobkovo činné osoby, sú povinní riadiť sa právnymi predpismi, nesú z toho vyplývajúcu zodpovednosť (najmä za škodu podľa § 33 Exekučného poriadku) a pri výkone svojej činnosti sami podliehajú prieskumnej a kontrolnej právomoci rôznych orgánov verejnej moci alebo verejnej správy (napríklad zo strany súdov, daňových úradov alebo Ministerstva spravodlivosti

Slovenskej republiky). Z toho odvolací súd vyvodil, že účastník exekučného konania má možnosť domáhať sa v občianskom súdnom konaní uspokojenia rôznych nárokov majúcich pôvod v nesprávnom postupe súdnych exekútorov, a to osobitne v prípadoch, „kde možnosť námietok proti predbežným trovám exekúcie vyčísleným už v upovedomení o začatí exekúcie (podľa § 201 Exekučného poriadku) pri faktickom nedostatku ďalšieho vykonávania exekúcie nepredstavuje dostatočný prostriedok ochrany najmä povinného“. Odvolací súd dodal, že na posúdenie otázky právomoci súdu v prejednávanej veci nebolo možné aplikovať závery vyslovené Najvyšším súdom Slovenskej republiky v rozsudku z 27. septembra 2000 sp. zn. 2 Cdo 46/2000 (R 24/2002), lebo v prejednávanej veci išlo o iný právny vzťah. Po vyriešení týchto otázok (premlčania a povahy vzťahu, z ktorého je vyvodzovaný žalobou uplatnený nárok) pristúpil odvolací súd k posúdeniu opodstatnenosti požiadavky žalobkyne na zaplatenie sumy požadovanej žalobou ako bezdôvodné obohatenie. Vychádzal z toho, že od vykonávania exekúcie možno upustiť v ktoromkoľvek štádiu exekučného konania až do jeho skončenia vymožením pohľadávky. I keď v danom prípade došlo k úhrade exekučne vymáhanej pohľadávky bez toho, aby súdna exekútorka musela prikročiť k vymáhaniu pohľadávky niektorým zo zákonných spôsobov exekúcie na peňažné plnenie, žalovaná nemala zákonný dôvod nepokračovať v exekúcii (tým skôr, že žalobkyňa ako povinná neplnila ani dohodnutý splátkový kalendár). V nečinnosti súdnej exekútorke videl odvolací súd faktické upustenie od vykonania exekúcie a uzavrel, že vykonaním exekúcie, za ktoré by súdnemu exekútorovi patrila odmena podľa § 5 ods. 1 vyhlášky č. 288/1995 Z.z., nie je postup súdneho exekútora obmedzujúci sa na vydanie upovedomenia o začatí exekúcie. V danom prípade mala žalovaná právo na odmenu len vo výške zodpovedajúcej § 5 ods. 2 vyhlášky č. 288/1995 Z.z., a pokiaľ jej žalobkyňa zaplatila odmenu vyššiu (v zmysle § 5 ods. 1 vyhlášky č. 288/1995 Z.z.), došlo na strane žalovanej k bezdôvodnému obohateniu (§ 451 ods. 2 Občianskeho zákonníka). O trovách konania rozhodol odvolací súd podľa § 142 ods. 1 O.s.p. v spojení s § 224 ods. 2 O.s.p.

Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie, ktoré odôvodnila tým, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Nesúhlasila s odvolacím súdom v otázke povahy právneho vzťahu, z ktorého je vyvodzovaný žalobou uplatnený nárok, ani v otázke výšky odmeny za výkon exekučnej činnosti. Pokiaľ ide o charakteristiku právneho vzťahu účastníčok konania, dovolateľka poukázala na tie ustanovenia Exekučného poriadku, ktoré súdneho exekútora

charakterizujú ako štátom určenú osobu uskutočňujúcu nútený výkon súdnych a iných rozhodnutí, stanovujú jeho neustranné a nezávislé postavenie a priznávajú mu postavenie verejného činiteľa vykonávajúceho verejnú moc. Aj s poukazom na nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 10. januára 2005 sp. zn. PL. ÚS 49/03 dovolateľka uviedla, že súdny exekútor plní v exekučnom konaní úlohy orgánu verejnej moci, preto sa naňho vzťahujú iné kritériá než na subjekty nevykonávajúce verejnú moc. Medzi exekútorom a povinným v exekučnom konaní neexistuje súkromnoprávny, ale verejnoprávny vzťah. I keby exekútor v exekučnom konaní nesprávne vyčíslil trovy exekučného konania, nemožno sa vrátenia nesprávne zaplatenej sumy domáhať žalobou na vydanie bezdôvodného obohatenia. Podľa názoru dovolateľky v takom prípade prichádza do úvahy žaloba o náhradu škody spôsobenej nesprávnym úradným postupom, pričom za škodu spôsobenú nesprávnym úradným postupom súdneho exekútora pri výkone exekučnej činnosti zodpovedá štát (ktorý môže následne vymáhať náhradu škody od exekútora). Na základe vyššie uvedeného dovolateľka žiadala napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie.

Žalobkyňa vo vyjadrení k dovolaniu uviedla, že rozhodnutie odvolacieho súdu je správne. Podľa jej názoru nemá postavenie súdneho exekútora v exekučnom konaní žiadny vplyv na právo účastníka exekučného konania domáhať sa voči súdnemu exekútorovi vydania bezdôvodného obohatenia. Úpravu bezdôvodného obohatenia obsahuje Občiansky zákonník a táto úprava platí všeobecne. Občiansky zákonník upravuje okrem iného aj majetkové vzťahy medzi právnickými a fyzickými osobami a štátom. Ak bezdôvodné obohatenie vznikne, zaťažuje povinnosť vydať ho každú osobu, teda aj štát a jeho orgány alebo ním poverené osoby. Žalobkyňa vzhľadom na uvedené žiadala dovolanie zamietnuť.

Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací (§ 10a ods. 1 O.s.p.) po zistení, že dovolanie podala včas účastníčka konania (§ 240 ods. 1 O.s.p.) zastúpená v súlade s § 241 ods. 1 O.s.p., proti rozhodnutiu, ktoré možno napadnúť týmto opravným prostriedkom (§ 238 ods. 1 O.s.p.), preskúmal rozsudok odvolacieho súdu v rozsahu podľa § 242 ods. 1 O.s.p. a bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 243a ods. 1 O.s.p.) dospel k záveru, že napadnuté rozhodnutie treba zrušiť.

Podľa ustanovenia § 241 ods. 2 O.s.p. dovolanie možno odôvodniť len tým, že a/ v konaní došlo k vadám uvedeným v ustanovení § 237 O.s.p., b/ konanie je postihnuté inou

vadou, ktorá mala za následok nesprávne rozhodnutie vo veci, c/ rozhodnutie spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolateľka namieta, že napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.). Právnym posúdením veci je činnosť súdu, pri ktorej zo skutkových zistení vyvodzuje právne závery a na zistený skutkový stav aplikuje konkrétnu právnu normu. Nesprávne právne posúdenie je chybnou aplikáciou práva na zistený skutkový stav; dochádza k nej vtedy, ak súd použil iný právny predpis, ako mal správne použiť, alebo aplikoval správny právny predpis, nesprávne ho ale interpretoval.

Odvolací súd právny vzťah účastníčok konania, z ktorého je vyvodzovaný žalobou uplatnený nárok, považoval za občianskoprávny vzťah, v rámci ktorého žalovaná zodpovedá za bezdôvodné obohatenie, ktoré získala na úkor žalobkyne.

Občianskoprávnymi vzťahmi sú majetkové vzťahy fyzických a právnických osôb, majetkové vzťahy medzi týmito osobami a štátom, ako aj vzťahy vyplývajúce z práva na ochranu osôb, pokiaľ tieto občianskoprávne vzťahy neupravujú iné zákony (viď § 1 ods. 2 Občianskeho zákonníka). Tieto vzťahy sú upravené normami súkromného práva a sú založené na princípoch právnej rovnosti ich subjektov; práva a povinnosti, ktoré sú obsahom právnych vzťahov tejto povahy, vznikajú na základe prejavov vôle vyplývajúcich z princípu autonómie vôle ich subjektov. Vzťahy, ktoré sú založené na nerovnom právnom postavení ich účastníkov a v ktorých orgány verejnej moci rozhodujú o právach a povinnostiach účastníkov na báze autoritatívnosti, sú verejnoprávne.

Pre vyriešenie otázky, či ten – ktorý právny vzťah je súkromnoprávny alebo verejnoprávny, je nevyhnutné predovšetkým zistiť, z ktorého právneho vzťahu sa vyvodzuje žalobou uplatnený nárok (predmet súdneho konania). Tento vzťah treba následne analyzovať a správne právne posúdiť. Za účelom zabezpečenia podkladov, nevyhnutných pre tento postup, ukladá zákon žalobcovi povinnosť uviesť vždy už v žalobe rozhodujúce skutočnosti (§ 79 ods.1 O.s.p.), ktoré majú súdu umožniť, aby daný právny vzťah a z neho vyvodzovaný nárok analyzoval a právne kvalifikoval z aspektov, významných nielen pre posúdenie rôznych otázok procesnej povahy (napr. právomoci, príslušnosti, spôsobilosti byť účastníkom

konania), ale aj pre posúdenie veci samej. Žalobca je povinný svoj nárok skutkovo vymedziť, nemusí ho však právne vyhodnotiť a odôvodniť. Je totiž vždy vecou súdu, aby podal jeho právnu kvalifikáciu. Ak ho ale predsa len v žalobe právne vyhodnotí, súd tým nie je viazaný.

Z toho, čo v prejednávanej veci žalobkyňa uviedla v priebehu konania na súdoch nižších stupňov a zopakovala vo vyjadrení k dovolaniu, je zrejmé, že pre uplatnenie nároku na zaplatenie spornej sumy v súdnom konaní považovala za rozhodujúcu skutočnosť, že v exekučnom konaní (ako povinná) zaplatila súdnej exekútorke vykonávajúcej exekučnú činnosť odmenu vyššiu, ako jej patrila.

Exekútor je v zmysle § 2 Exekučného poriadku štátom určenou a splnomocnenou osobou na vykonávanie núteného výkonu súdnych a iných rozhodnutí (ďalej len „exekučná činnosť“). Podľa § 3 Exekučného poriadku exekútor vykonáva exekučnú činnosť nestranne a nezávisle. Pri výkone svojej činnosti je viazaný len Ústavou Slovenskej republiky, zákonmi, inými všeobecne záväznými právnymi predpismi vydanými na ich vykonanie a rozhodnutím súdu vydaným v exekučnom konaní.

Z definície právneho postavenia súdneho exekútora podanej priamo Exekučným poriadkom (viď vyššie) vyplýva, že exekútor v exekučnom konaní vykonáva úlohy štátneho orgánu. Právne postavenie exekútora je ustanovené tak, že v rámci del'by verejnej (štátnej) moci sa exekútor podieľa na realizácii základného práva na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky. Na súdneho exekútora vykonávajúceho exekučnú činnosť treba v zmysle uvedeného hľadieť ako na orgán, ktorému je zverený výkon verejnej (štátnej) moci v rozsahu ustanovenom zákonom, a to Exekučným poriadkom a subsidiárne Občianskym súdnym poriadkom. Dovolací súd poznamenáva, že ustanovenie § 5 ods. 2 Exekučného poriadku v znení účinnom od 1. septembra 2005 (kedy nadobudla účinnosť jeho novela daná zákonom č. 341/2005 Z.z.) výslovne uvádza, že vykonávanie exekučnej činnosti je výkonom verejnej moci.

V danom prípade žalobkyňa svoj nárok „na vydanie bezdôvodného obohatenia“ vyvodzuje z právneho vzťahu, ktorý: **1.** vznikol medzi ňou ako účastníčkou exekučného konania a súdnou exekútorke vykonávajúcou exekučnú činnosť, **2.** sa netýkal niektorej z typických súkromných oblastí života fyzickej osoby alebo existencie právnickej osoby

a nevyplýval zo súkromného práva. Išlo tu o verejnoprávny vzťah sledujúci zabezpečenie funkcií štátu, v rámci ktorého účastníci nemali autonómne a rovnoprávne postavenie, charakteristické pre právne vzťahy založené na súkromnom práve. Tento právny vzťah sa vyznačoval tým, že jeden účastník vzťahu (súdny exekútor) vystupoval voči druhému (účastníkovi exekučného konania) ako nositeľ verejnej zvrchovanej moci a bol oprávnený druhému subjektu jednostranne zakladať práva alebo povinnosti (v tejto súvislosti vid' napr. ustanovenie § 47 ods. 1 písm. b/ Exekučného poriadku oprávňujúce súdneho exekútora zakázať povinnému, aby odo dňa doručenia upovedomenia o začatí exekúcie nakladal so svojím majetkom podliehajúcim exekúcii, ako aj ustanovenie § 54 ods. 2 Exekučného poriadku oprávňujúce súdneho exekútora predvolať povinného a vyzvať ho na vyhlásenie o jeho majetku). Právny vzťah súdneho exekútora a účastníka exekučného konania s týmito znakmi nemôže byť považovaný za súkromnoprávny vzťah.

Vzhľadom na povahu vzťahu vznikajúceho medzi povinným ako účastníkom exekučného konania a súdnym exekútorom vykonávajúcim exekučnú činnosť nemôže dôjsť na strane súdneho exekútora k bezdôvodnému obohateniu v zmysle § 451 Občianskeho zákonníka tým, že povinný mu na základe výzvy (§ 47 ods. 1 písm. a/ Exekučného poriadku) zaplatí za výkon exekučnej činnosti vo výzve uvedenú odmenu, výška ktorej presahuje sumu zodpovedajúcu právnomu predpisu. Žalovaná preto opodstatnene namieta, že napadnutý rozsudok odvolacieho súdu spočíva na nesprávnom právnom posúdení veci.

Dovolací súd po zaujatí vyššie uvedeného záveru považuje za potrebné zopakovať, že žalobca je povinný žalobou uplatnený nárok (iba) skutkovo vymedziť. Právne posúdenie zistených skutkových okolností a ich podriadenie pod určitú právnu normu je úlohou súdu („iura novit curia“). Pokiaľ súd rozhoduje o nároku na plnenie na základe skutkových okolností, so zreteľom na povahu ktorých alebo spôsob opísania ktorých prichádza do úvahy možnosť podriadenia žalobou uplatneného nároku pod inú hmotnoprávnu normu, než je uvedená v žalobe, musí vec právne posúdiť podľa zodpovedajúcej normy bez ohľadu na to, či je v žalobe uvedený (alebo správne uvedený) právny dôvod požadovaného plnenia.

V danom prípade – so zreteľom na to, ako a čím žalobkyňa vymedzila skutkový rámec, z ktorého vyvodzovala jej nárok na zaplatenie požadovanej sumy – bolo pred rozhodnutím o jej žalobe „o vydanie bezdôvodného obohatenia“ potrebné vyriešiť otázku, či

žalobou uplatnený nárok nevyplýva zo vzťahu zodpovednosti súdneho exekútora za škodu spôsobenú účastníkovi konania v zmysle § 33 ods. 1 Exekučného poriadku, podľa ktorého súdny exekútor v prípade, že osobitný zákon neustanovuje inak, zodpovedá za škodu tomu, komu ju spôsobil on alebo jeho zamestnanec v súvislosti s činnosťou podľa tohto zákona. Zo spisu vyplýva, že odvolací súd žalobu z tohto aspektu neposudzoval. Jeho rozhodnutie je v dôsledku toho predčasné, a preto aj z tohto dôvodu vecne nesprávne.

So zreteľom na uvedené dovolací súd dovolaním napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu spočívajúce na nesprávnom právnom posúdení veci (§ 241 ods. 2 písm. c/ O.s.p.) zrušil a vec vrátil Krajskému súdu v Trnave na ďalšie konanie (§ 243b O.s.p.).

V novom rozhodnutí rozhodne súd znova o trovách pôvodného a dovolacieho konania (§ 243d ods. 1 O.s.p.).

P o u č e n i e : Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.

V Bratislave 18. februára 2010

JUDr. Emil F r a n c i s c y, v.r.
predseda senátu

Za správnosť vyhotovenia: Klaudia Vrauková